

23436

ՊՐՈՓԱԿՑԻՎԻ ՀԱՄԱՐ

ԿԱՌՈՒՑՈՂԻ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ

ՅԵՎ

ԱՅՆ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

(Զբաղյալներ բանվորների հետ)

331.2

Բ-40

ՀՐԱՑԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՌՈՒՑՈՂ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ԱՐԶՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱՄԱՐԿԱՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1979

24 AUG 2013

15 JAN 2010

ՀԱՄԱՄԻՈՒԹՆԵԿԱՆ ԿԵՌՈՒՑՈՂ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ
ՈՐՀՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

331.2
Ր-40

ԿԱՌՈՒՑՈՂԻ ԱԶԻԱՏԱՎԱՐՁԸ ՅԵՎ ԱՅՆ
ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

(Զրույցներ բանվորների հետ)

Կազմեց Ա. ԲԵՅՆԲԵՐԳ
ՀԿԲԱՄ ԿԿ-ի Կուլտրաժնի խմբագրությամբ

Թեմատիկ խմբակների
աշխատանքի ծրագիր
և նյութեր

ՀԱՍՏԱՏՆԱՌԹՅՈՒՆ

ԿԱՌՈՒՑՈՂ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏԱՍՏԱՆԻ
ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱՆ

Զրույց ստաջին

կառուցող բանվորների աշխատավարձը
և ինչի՞ց կախում ունի այն.

Զրույցի նպատակը

Զրույցի նպատակն է խմբակայիններին պարզ հասկացողութիւն տալ կառուցող բանվորի աշխատավարձի մակարդակի մասին՝ ժամանակի և ուրիշ պրոֆեսիաների համեմատութեամբ, առանձնապես ընդգծելով կառուցողների աշխատավարձի վերջին տարիների աճման փաստը:

Այնուհետև խմբակայինների առաջ պիտի պարզվի թե աշխատավարձը ինչ կախում ունի վորակավորումից, սեզոնային տատանումներից, աշխատանքի վարձատրութեան սխտեմից և այլն: Մանրամասն պետք է կանգ առնել պարզելու համար բանվորների գործարքային աշխատավարձի կազմութիւնը, տարիֆային դրույքի ունեցած դերը նրանում և ո՞ժանդակ ու գործարքային բանվորների աշխատավարձի փոխհարաբերութիւնները:

Յեռնելով դրանից, անհրաժեշտ է խմբակայինների համար պարզել Միութեան տարիֆային քաղաքականութիւնը

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ Ի ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏՎԵՐ № 798
ԳՐԱՌԵՊԳԼԵՎԱՐ 1477 Բ.
ՏԻՐԱԺ 1000

աշխատավարձի կանոնավորման ասպարե-
ղում և այդ կանոնավորումն ուժեղացնե-
լու համար անցկացվող տարիֆային ու-
ֆորմը:

Տարիֆային ուֆորմ անցկացնելու
հարցը պետք է այնպես մանրակրկիտ կեր-
պով լուսաբանվի, վորպեսզի յուրաքան-
չյուր խմբակայինի համար պարզ լինի,
վոր ուֆորմի կիրառումը վոչ մի դեպ-
քում չպետք է առաջ բերի աշխատավար-
ձի ֆոնդի հավելում, այլ նպատակ ունի
սահմանելու առանձին պրոֆեսիաների և
կատեգորիաների բանվորների աշխատան-
քի վարձատրության ավելի նորմալ փո-
հարաբերություններ:

Անհրաժեշտ է բացատրել նաև ուֆորմ
անցկացնելու տեխնիկան՝ նոր տարի-
ֆային տեղեկատու, ցանց, Լ-ին կարգի
գրույքի սահմանում, արտադրության
նորմաների վերանայում, վարչության
ձեռք առած միջոցները, վորպեսզի նոր-
մաների վերանայումը՝ նորմաները բարձ-
րացնելու ուղղությամբ՝ աշխատավարձի
ամբողջական նվազում առաջ չբերի և
այլն:

Վորպես յեզրափակում այս գրույքի,
անհրաժեշտ է խմբակայինների առաջ
պարգարանել այն լրացուցիչ միջարումնե-

րը և յեղած արտոնությունները, վորոնք
բարձրացնում են բանվորի աշխատավար-
ձը և վորոնք նախապատերազմյան ժա-
մանակ չկային: Առանձնապես պետք է
կանգ առնել բանվորների ապահովադու-
թյան (վարձողի հաշվին), արձակուրդնե-
րի, լուծարքային նպաստների, բնակա-
րաններ հատկացնելու և արտհազուստ
տալու վրա:

Ընդհանուր առմամբ, գրույքի ար-
դյունքը պետք է լինի այն, վորպեսզի ն-
մեն մի խմբակային կարողանա ճիշտ կեր-
պով յուրացնել, թե բանվորը իր աշխա-
տանքի փոխարեն վարձողից ի՞նչ է ստա-
նում և ինչի՞ց կախում ունի կառուցող
բանվորի աշխատավարձի մակարդակը:

ԶՐՈՒՅՑՅԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

1. Վորքա՞ն է վաստակում կառուցո-
ղը ԽՍՀՄ-ում և ինչպե՞ս է ազդում դա
կառուցումների արժեքի վրա:

2. Ինչի՞ց կախում ունի կառուցող
բանվորների աշխատավարձի մակար-
դակը:

3. Միության տարիֆային քաղաքա-
կանությունը և տարիֆային ուֆորմ անց-
կացնելը:

4. Ի՞նչ է ստանում կառուցողը
ԽՍՀՄ-ում փորպես յրացում իր աշխա-
տավարձի:

ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆ- ԴԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Վարձա՞ն է վաստակում կառուցողը
ԽՍՀՄ-ում և ինչպե՞ս է ագդում դա կա-
ռուցումների վրա:

Մեր միության ԿԿ-ի և Կենտրոնական
Վիճակագրական Վարչության վիճակա-
գրական տվյալների հիման վրա, կառու-
ցողների վարձատրությունը, ըստ բոլոր
պրոֆեսիաների՝ 1927 թ. կազմում էր մի-
ջին հաշվով որեկան 3 ռ. 17 կոպեկ, 1926
թվի 9 ամիսների 3 ռ. 05 կոպ. դիմաց:

Այդպիսով կառուցողների միջին աշ-
խատավարձը մեկ տարում՝ այդ տվյալ-
ների հիման վրա՝ բարձրացել է մոտ 4%,
իսկ առանձին ամիսներում՝ 5-8%:

Կառուցողների աշխատավարձը գե-
րադանցում է արտագրության միջին աշ-
խատավարձից, սակայն առաջին տեղը չի
գրավում: Նայած տարվա յեղանակին,
կառուցողները՝ համաձայն աշխատավար-
ձի՝ գրավում են 4 մինչև 8-րդ տեղը: Մի-
ջին հաշվով 1237 թվին կառուցողները

գրավում էին 4-րդ տեղը՝ կոմունալնիկ-
ներից, տպագրիչներից և կաշեգործներից
հետո:

Կառուցումների արժեքի մեջ կառու-
ցողների աշխատավարձը զանազան մեծու-
թյուն է կազմում, նայած կառուցման տե-
սակին (բնակելի, արդյունագործական,
փոխադրական) և աշխատանքի բնույ-
թին (նոր կառուցումներ, վերանորոգում-
ներ):

Վորչափ գերակշռում է ձևերի աշխա-
տանքը (որինակ, հողային աշխատանքնե-
րը ճանապարհների կառուցումներում) և
վորչափ քիչ նյութեղեն է գործագրվում
(վերանորոգչական աշխատանքներում),
այնչափ բարձր է աշխատավարձի բաժի-
նը կառուցումների արժեքում:

Մեր միության ԿԿ-ի համահավաք
տվյալներում աշխատավարձը կազմում է
կառուցման ամբողջ ծախսերի՝ նոր բնա-
կարանային և արդյունագործական շինա-
բարության մեջ 18 մինչև 23%, ճանա-
պարհների շինարարության մեջ 30%-ից
ավելի, վերանորոգչական աշխատանքնե-
րում աշխատավարձի բաժինը հասնում է
կառուցման ամբողջ արժեքի 50-ից 60 տո-
կոսին:

կառուցողների աշխատավարձը ներկայումս համապատասխանում է նախապատերազմյան մակարդակին:

Կառուցող բանվորը այժմ վաստակում է միջին հաշվով չեքոզյան ուղւրլիներով համարյա յերկու անգամ ավելի նախապատերազմյան ժամանակից: Մթերքների և գործածական առարկաների արժեքը ևս նախապատերազմյանի համեմատութեամբ թանկացել է համարյա յերկու անգամ: Այսպիսով կարելի չէ համարել, վոր կառուցողի վաստակն այժմ, իր գնողական ընդունակութեամբ, մոտ է նախապատերազմյան վաստակին:

2. Ինչի՞ց կախում ունի կառուցող բանվորների աշխատավարձի մակարդակը:

Կառուցող բանվորների առանձին խմբակների աշխատավարձի մակարդակը կախված է նախ և առաջ նրանց վորակավորումից: Այդ նրանից է, վոր վորակավորում ձեռք բերելու համար բանվորը վորոշ ժամանակ և դրամ է ծախսել: Բացի դրանից, վորակավոր բանվորը ավելի զրազետ է, տեխնիկայեւ ավելի յե պատրաստված և այլն, վոր ավելացնում է նրա պահանջները:

1927 թ. մեր միութեան բոլոր բանվորների որական 3 ո. 17 կոպեկ միջին աշխատավարձի պայմաններում պահանջավորձները (արմատուրչիկ) վաստակել են որական 4 ո. 81 կոպեկ, ծեփագործները՝ 4 ո. 95 կոպ., ներկարարները՝ 3 ո. 48 կոպ. հողափորները՝ 3 ո. 15 կոպ., իսկ սևագործները՝ ընդամենը 2 ուղւրլի:

Բացի դրանից, աշխատավարձի մակարդակը կախված է այն չըջանից, վորտեղ աշխատում են բանվորները: Յեթե կյանքն այդ չըջանում ինչ-ինչ պատճառներով թանկ է, ապա և աշխատավարձն այնտեղ բարձր է:

Որինակ, Մոսկվայում որական միջին աշխատավարձը 1927 թվին կազմում էր 3 ո. 44 կոպ., Լենինգրադում՝ 3 ո. 43 կոպ., Ուլրայնայում՝ 3 ո. 15 կոպ.:

Կառուցողների աշխատավարձի մակարդակը ունի նաև սեզոնային տատանումներ:

Միջին հաշվով կառուցողների որական աշխատավարձը 1926 թ. սեպտեմբեր ամսում բարձր էր ապրիլ ամսի աշխատավարձից 28 տոկոսով, 1927 թվին 25 տոկոսով:

Սեզոնային այդ տատանումները մասամբ բացատրվում են աշխատանքի տե-

սակի փոփոխութեամբ (գարնանը—նախապատրաստական, հողային և աշին, աշնանը՝ ավելի վորակավոր) :

Բացի դրանից, տատանումների վրա մեծ ազդեցութիւն է ունենում աշխատանքի շուկայի անկանոնութիւնը և բանվորական ուժի պակասը, վոր զգացվում է աշնանը: Այդ կողմից սեզոնային տատանումները հիվանդոտ յերևութ են:

Ուստի թե միութիւնը և թե տնտեսական մարմինները միջոցներ են ձեռք առնում մեղմելու աշխատավարձի սեզոնային տատանումները: Բանվորներն իրենք ել չպետք է, ոգավելով շուկայում բանվորական ուժի պակասութիւնից, բարձր աշխատավարձ պահանջեն, վորովհետեւ դրա հետեանքով խախտվում է հավաքական պայմանագիրը, թանգանում է կառուցումը, կրճատվում է շինարարութիւնը և ավելանում գործազրկութիւնը:

Արտագրութիւն մեջ, բացի վորակավորումից, աշխատավարձի վրա ազդում է նաեւ աշխատանքի վարձատրութիւն ձեւը—գործարքային, թե՞ որավարձու: Կառուցման աշխատանքներում գործարքային սիստեմը գերկաշոււմ է: 1927 թվին գործարքով աշխատել են միջին հաշվով կառուցող բանվորների 74%: Թե վոր-

չափ մեծ է գործարքային և որավարձու վաստակի մեջ յեղած տարրերութիւնը, յերևում է նրանից, վոր 1927 թվին գործարքով աշխատող կառուցողների ընդհանուր աշխատավարձի մեջ տարիֆային դրույքը կազմում էր ընդամենը 50—60 տոկոս: Հետեապես գործարքով աշխատող բանվորը համարյա յերկու անգամ ավելի յե վաստակել նույն վորակավորման որավարձու բանվորից:

3. Միութեան տարիֆային քաղաքականութիւնը և տարիֆային ռոֆորմանցիացնելը:

Մեր միութեան ընդհանուր տարիֆային քաղաքականութիւնը ուղղված է մեղմելու անվորակ և վորակյալ բանվորների աշխատավարձի մեջ յեղած տարաձայնութիւնը, վորհնչացնելու նույն շրջանում, բայց տարբեր աշխատանքներում յեղած նույն վորակավորման բանվորների աշխատավարձի մեջ յեղած բազմապիսիւթիւնը և հնարավոր չափով կրճատելու նույն պրոֆեսիաների աշխատավարձի սեզոնային տատանումները:

Բացի այդ, միութիւնն այժմ վարում է աշխատավարձի մեջ տարիֆային դրույքի մասը բարձրացնելու գիծ: Ներկայումս

այդ մասը մեղանում կադմում և 50—60 տոկոս, իսկ գերվաստակը հասնում է հիմնական տարիֆային գրույքի 80—100 %-ին: Այդ յերևույթը աննորմալ է, փորձհետեւ դա փոխշության և մատնում տարիֆային գրույքը, պատճառ և դատում կիրառելու արտադրության սխալ նորմաներ և ուժեղացնում է որակարժու և գործարքով աշխատող բանվորների վարձատրության մեջ յեղած տարաձայնությունը: Իսկ հին տարիֆային տեղեկատույի և 10-կարգյան բանվորական ցանցի կիրառումը ուժեղացնում է տարաձայնությունն անվորակ և վորակյալ բանվորների վարձատրության մեջ:

Այդ պատճառով մեր միությունը, ինչպես և մյուս միությունները, անցել են, այսպես կոչված, «տարիֆային ռեֆորմ» անցկացնելու աշխատանքի:

Տարիֆային ռեֆորմը կայանում է նոր տարիֆային տեղեկատույի և 7-կարգյան ցանցի անցնելու մեջ: Նոր տեղեկատուները և ցանցը տարբերվում են նախկիններից կարգերի թվով (10-ի փոխարեն՝ 7) և առանձին պրոֆեսիաների աշխատավարձի մեջ ալեւի նորմալ փոխհարբերություններ ստեղծելով:

Նոր տարիֆային գրույքի անցնելով,

միաժամանակ բարձրանում և և 1-ին կարգի գրույքը, փորձհետեւ նոր ցանցի և տեղեկատույի 1-ին կարգը համապատասխանում է, որինակ, նախկինի 4-րդ կարգին:

Շնորհիվ 1-ին կարգի գրույքի բարձրանալուն, բարձրանում է տարիֆային գրույքի գերը գործարքային բանվորների աշխատավարձի մեջ, միջին գերվաստակը հավասարեցնելով նորմալ չափի մոտավորապես 30 տոկոսին և մեղմում է գործարքային և որակարժու բանվորների աշխատավարձի մեջ յեղած տարաձայնությունը:

Տարիֆային բարենորոգումը բացառապես նպատակ ունի կանոնավոր փոխհարբերություն սահմանելու տարբեր պրոֆեսիաների աշխատավարձի մեջ, հաստատելու արտադրության կանոնավոր նորմաներ և բարձրացնելու տարիֆային գրույքի գերը: Ռեֆորմ անցկացնելը փոխի դեպքում չպետք է բարձրացնի աշխատավարձի ֆոնդը: Ուստի ռեֆորմին անցնելիս անհրաժեշտ է վերանայի արտադրության նորմաներն այն հաշվով, վորպեսզի որակարժու և քիչ վորակավոր բանվորների աշխատանքի վարձատրության բարձրացումը ծածկվի գործարքա-

յին սխտեմով աշխատող և բարձր փարձատրութեամբ ստացող բանվորների արտադրութեան նորմաները վերանայելուց գոյացած տնտեսումով:

Իսկ վորպեսզի նորմաների այդ վերանայումը և բարձրացումը չառաջացնի մի շարք պրոֆեսիաների աշխատավարձի ընդհանուր անկում, ձեռնարկությունը պարտավոր է նոր նորմաների անցնելիս, ապահովել, վոր աշխատանքը կկազմակերպվի յավագուն ձևով, բանվորական ուժը առավել չափով կողտագործվի և այլն: Տարիֆային ռեֆորմը մեր միութեան գծով այս տարի անցե կացվում վորոչ շինարարություններում: Յեկող տարի ռեֆորմը պետք է անցկացվի ամբողջ շինարարութեան մեջ:

4. Ի՞նչ է ստանում կառուցող բանվորը ԽՍՀՄ-ում վորպես լրացում իր աշխատավարձի:

Ներկայումս բանվորը, բացի աշխատավարձից, ունի մի շարք արտոնություններ, առավելություններ և աշխատանքային յերաշխիքներ, վորոնք նախապատերազմյան ժամանակ ամենևին գոյութիւն չեն ունեցել:

Առաջին տեղը բռնում է բանվորների

սոցիալական ապահովագրությունը տրնտեսական մարմնի հաշվին, վորի համար տնտեսական մարմինը ապահովագրական գրամարկդին վճարում է 7 տոկոս (նոր կառուցումների համար), վճարված աշխատավարձի հաշվով, իսկ բանվորն իրավունք է ունենում նպաստ ստանալու հիվանդութեան, գործադրկութեան, հաշմանդամութեան և այլ դեպքերում: Այնուհետև բանվորն ալժամ ոգտվում է արձակուրդի իրավունքով, վորի համար տրնտեսական մարմինը ծախսում է աշխատավարձի հաշվով մինչև 4 տոկոս:

Հեռացնելու դեպքում բանվորը պետք է նախորոք նախագգուչացվի, այլապես տնտեսական մարմինը պարտավոր է վճարել լուծարքային նպաստ 6 որից մինչև 2 շաբաթվա աշխատավարձի չափով (համաձայն աշխատանքի տեղութեան), վորի համար ծախսվում է մինչև 3 տոկոս, բանվորների աշխատավարձի հաշվով:

Զինվորական ծառայութեան կանչելու դեպքում բանվորին տրվում է նպաստ, համաձայն աշխատանքի տեղութեան: Միաժամանակ բանվորը ստանում է վարձատրութիւն հասարակական պարտականութիւններ կատարելու ժամանակի համար (համագումարներին մասնակցե-

յին սխտեմով աշխատող և բար-
ձրը վարձատրութուն ստացող բան-
վորներն արտադրութեան նորմաները
վերանայելուց զոյացած տնտեսումով:

Իսկ վորպեսզի նորմաների այդ վե-
րանայումը և բարձրացումը չառաջացնի
մի շարք պրոֆեսիաների աշխատավարձի
ընդհանուր անկում, ձեռնարկությունը
պարտավոր է նոր նորմաների անցնելիս,
ապահովել, վոր աշխատանքը կկազմա-
կերպվի լավագույն ձևով, բանվորական
ուժի առավել չափով կողտադործվի և
այլն: Տարիֆային ռեֆորմը մեր միու-
թյան գծով այս տարի անցե կացվում վո-
րոջ շինարարություններում: Յեկող տա-
րի ռեֆորմը պետք է անցկացվի ամբողջ
շինարարութեան մեջ:

4. Ի՞նչ է ստանում կառուցող բան-
վորը ԽՍՀՄ-ում վորպես լրացում իր աշ-
խատավարձի:

Ներկայումս բանվորը, բացի աշխա-
տավարձից, ունի մի շարք արտոնություն-
ներ, առավելություններ և աշխատանքա-
յին յերաշխիքներ, վորոնք նախապատե-
րազմյան ժամանակ ամենևին զոյություն
չեն ունեցել:

Առաջին տեղը բռնում է բանվորների

սոցիալական ապահովագրությունը տըն-
տեսական մարմնի հաշվին, վորի համար
տնտեսական մարմինը ապահովագրական
գրամարկդին վճարում է 7 տոկոս (նոր
կառուցումների համար), վճարված աշ-
խատավարձի հաշվով, իսկ բանվորն իրա-
վունք է ունենում նպաստ ստանալու հի-
վանդութեան, գործազրկութեան, հաշ-
մանդամութեան և այլ դեպքերում: Այնու-
հետև բանվորն այժմ ոգտվում է արձա-
կուրդի իրավունքով, վորի համար տըն-
տեսական մարմինը ծախսում է աշխատա-
վարձի հաշվով մինչև 4 տոկոս:

Հեռացնելու դեպքում բանվորը պետք
է նախորոք նախազգուշացվի, այլապես
տնտեսական մարմինը պարտավոր է վեճա-
րել լուծարքային նպաստ 6 որից մինչև 2
չաբաթվա աշխատավարձի չափով (հա-
մաձայն աշխատանքի տեղութեան), վո-
րի համար ծախսվում է մինչև 3 տոկոս,
բանվորների աշխատավարձի հաշվով:

Զինվորական ծառայութեան կանչե-
լու դեպքում բանվորին տրվում է նպաստ,
համաձայն աշխատանքի տեղութեան:
Միաժամանակ բանվորը ստանում է վար-
ձատրություն հասարակական պարտա-
կանություններ կատարելու ժամանակի
համար (համադրումարներին մասնակցե-

լու և ալին), վարձատրվում է յեղանակի պատճառով կամ վարչութիւն հանցանքով տկամութեամբ զաղարի համար, ստանում է աշխատանքի վալըր տեղափոխվելու ծախքը և ալին:

Բացի այդ, մեծ մասամբ բանվորը տնտեսական մարմինների հաշվին ձրի կամ աժան գնով տեղ է ստանում հանրակացարաններում, իսկ գործավալը իր ապրած տեղից հեռու լինելու դեպքում՝ նաև ձրի յերթեկեկութուն ելեկտրաքաղով, բանվորական գնացքներով, պարտնեցով և ալին:

Այդ բոլոր արտոնութիւնները և աշխատանքային յերաշխիքները ևս բարձրացնում են բանվորի աշխատավարձը 17—19 տոկոսով:

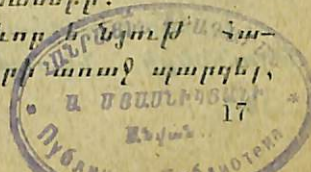
Իսկ յեթե հաշվելու լինենք, վոր արնտեսական մարմինները բանվորներին սպասարկելու համար հատկացնում են միջին՝ հաշվով 1 տոկոս շինկոմին և 1¼ տոկոս կուլտ-կարիքների համար, ապա պարզ է, վոր տնտեսական մարմնի՝ բանվորական ուժի հետ կապված ծախքը ավելի ևս մեծանում է և կազմում է հիմնական աշխատավարձի վոչ պակաս քան 20 տոկոսը:

ՄԵԹՈԴՈԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Ձրույցի ժամանակ խմբակավարը պետք է ամենալայն կերպով ոգտագործի վոչ միայն յեղած ընդհանուր թվերը, ալ և պետք է ոգտագործի համապատասխան շինարարութիւն կամ շրջանի յովլալները:

Նախ և առաջ պետք է թվեր հավաքել և խմբակայիներին առաջ լուսաբանել վերջին տարիներում հիմնական պրոֆեսիաների աշխատավարձի փոփոխութիւնը, համեմատել կառուցողների աշխատավարձը նույն շրջանի արդյունագործական բանվորների և նախահեղափոխական շրջանի աշխատավարձի հետ: Կառուցումների առանձին պրոֆեսիաների աշխատավարձի աճումը համեմատելիս, ցանկալի է ցույց տալ, թե վո՞ր պրոֆեսիաներում նկատելի է աշխատավարձի առանձնապես արագ աճում և ի՞նչն է դրա պատճառը (այդ պրոֆեսիայի բանվորների պակասը, աշխատանքների բնույթի բարդանալը, բանվորական օրվա տեւականութիւնը և ալին), ալ և աշխատավարձի մեջ յեղած սեղոնային տատանումները՝ ըստ առանձին պրոֆեսիաների:

Առանձնապես կարեւոր է նշել համապարհ և խմբակայիները, առաջ պարզել,

լու և այլն), վարձատրվում է յեղանակի պատճառով կամ վարչության հանցանքով տկամա՝ դադարի համար, ստանում է աշխատանքի վայրը տեղափոխվելու ծախքը և այլն:

Բացի այդ, մեծ մասամբ բանվորը տնտեսական մարմինների հաշվին ձրի կամ աժան գնով տեղ է ստանում հանրակացարաններում, իսկ գործավայրը իր ապրած տեղից հեռու լինելու դեպքում՝ նաև ձրի յերթևեկություն ելեկտրաքաղով, բանվորական գնացքներով, պարոններով և այլն:

Այդ բոլոր արտոնությունները և աշխատանքային յերաշխիքները ևս բարձրացնում են բանվորի աշխատավարձը 17—19 տոկոսով:

Իսկ յեթե հաշվելու լինենք, վոր տրնտեսական մարմինները բանվորներին սպասարկելու համար հատկացնում են միջին հաշվով 1 տոկոս շինկոմին և 1¼ տոկոս կուլտ-կարիքների համար, ապա պարզ է, վոր տնտեսական մարմնի՝ բանվորական ուժի հետ կապված ծախքը ավելի ևս մեծանում է և կազմում է հիմնական աշխատավարձի վոչ պակաս քան 20 տոկոսը:

ՄԵԹՈԴՈԿԱՆ ՅՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Զբաղյցի ժամանակ խմբակավարը պետք է ամենալայն կերպով ոգտագործի վոչ միայն յեղած ընդհանուր թվերը, այլ և պետք է ոգտագործի համապատասխան շինարարության կամ շրջանի տվյալները:

Նախ և առաջ պետք է թվեր հավաքել և խմբակայինների առաջ լուսաբանել վերջին տարիներում հիմնական պրոֆեսիաների աշխատավարձի փոփոխությունը, համեմատել կառուցողների աշխատավարձը նույն շրջանի արդյունագործական բանվորների և նախահեղափոխական շրջանի աշխատավարձի հետ: Կառուցումների առանձին պրոֆեսիաների աշխատավարձի աճումը համեմատելիս, ցանկալի յե ցույց տալ, թե վո՞ր պրոֆեսիաներում նկատելի յե աշխատավարձի առանձնապես արագ աճում և ի՞նչն է դրա պատճառը (այդ պրոֆեսիայի բանվորների պակասը, աշխատանքների բնույթի բարդանալը, բանվորական որվա տեականությունը և այլն), այլ և աշխատավարձի մեջ յեղած տեղոնային տատանումները՝ ըստ առանձին պրոֆեսիաների:

Առանձնապես կարևոր է նշում յա՝ հավաքել և խմբակայինների առաջ պարզել,

Թե ինչից է գոյանում գործարքով աշխատող բանվորների աշխատավարձը (տարիֆային գրույք, գերվաստակ, վոր պրոֆեսիաներն ավելի մեծ գերվաստակ ունեն, ինչ փոխհարաբերությունների մեջ և որավարձու և գործարքով աշխատող բանվորների աշխատավարձը, գործարքով աշխատող բանվորների թիվը և այլն)։ Վոչ պակաս կարևոր է տալ անվորակ և վորակյալ բանվորների աշխատավարձի համեմատությունը իրականում և թե ինչպես պետք է լինի այն, համաձայն տարիֆային տեղեկատույի և ցանցի։

Այնուհետև պետք է մոտենալ Միության տարիֆային քաղաքականության և տարիֆային ուժորմ անցկացնելուն։ Այս հարցը ամենից դժվարն է և նրա լուսաբանումը խմբակում, նշանավոր չափով կնպաստի ուժորմը Միության կողմից գործնականում անցկացնելու աշխատանքին։ Ուստի խմբակավարը այդ հարցի համար պետք է առանձնապես մանրազնին նյութ հավաքի և յեղած թվերն ու իր յեղրակացությունները համաձայնեցնի շինկոմի և Միության հետ (տարիֆային գծով)։

Լրացուցիչ վճարումների և արտոնությունների նկատմամբ խմբակավարը

պետք է նույնպես ողտագործի տվյալ շինարարության կամ շրջանի այդ ծախքերի փաստական նյութը և պարզի, թե զբանք վորչափ բարձրացնում են աշխատավարձը։

Գրականություն խմբակայինների համար.—Մեր Միության ԿԿ-ի հաշվետվությունը՝ Կոոլցողների Համամիութենական VII-րդ Համագումարում (Եջ 59-61 ներառյալ և 68-70 ներառյալ)։

Գրականություն խմբակավարների համար.—Նույնը, և Արհրագիտության ձեռնարկ—հրատ. ՀԱՄԿԽ-ի Կուլտրաժնի, պրակ I (Եջ 95-106)։ ՀԿԲԱՄ 2-րդ Համառուսական Տարիֆ-Տնտեսական Պորհրդակցության վորոշումները (Եջ 3-6)։ ԿԿ-ի շրջաբերականները տարիֆային ուժորմ անցկացնելու մասին։

Զրույց յերկուրդ

Աշխատավարձի կախումը աշխատանքի արտադրողականութիւնից:

Զրույցի նպատակը:

Զրույցի նպատակն է պարզաբանել, ինչո՞ւ վերոշվում մեր պայմաններում աշխատավարձի մակարդակը և ինչո՞ւ մենք աշխատավարձի հետագա աճումը կապում ենք աշխատանքի արտադրողականութեան աճման հետ: Խմբակայիններէնք յուրաքանչյուրի համար պետք է պարզվի աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացման հիմնական ուղիները շինարարութեան մեջ, հետեւապես և աշխատավարձի աճումը, վոր տեղի յն ունենում արտադրութեան կազմակերպչական տնտեսական բարելավումների և բանվորի անձնական աշխատանքի ներուժութեան ու աշխատանքային դիսցիպլինայի: Հաշվին: Առաջին հանգույցային հարցն է՝ ինչու մեր պայմաններում պարտադիր է աշխատավարձի աճման կախումը աշխատանքի արտադրողականութեան աճումից: Այստեղ զեկավարը պետք է հիմ-

նախորապես հայտնաբերի շինարարութեան վրա գործադրվող սոցիալիստական կուտակման աղբյուրները և այն սերտ կապը, վոր ունի յերկրի ինդուստրացումը, գյուղական տնտեսութեան և ժողովրդական հարստութեան աճումն ամբողջութեամբ առած՝ շինարարութեան բարելավման և աժանացման հետ: Ուստի պետք է առանձնապես ընդգծվի, վոր կառուցողների աշխատավարձի յուրաքանչյուր աճում, վոր չի ծածկվում աշխատանքի արտադրողականութեան աճման պաշարով, նշանակում է, վոր կառուցողները սպառում են այն կուտակումները, վոր գոյացել են բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան ուրիշ մասերի աշխատանքի հաշվին:

Յերկրորդ հանգույցային հարցն է կառուցողների աշխատանքի արտադրողականութեան հետագա բարձրացման ուղիները, վորպես աշխատավարձը բարձրացնելու միջոց: Ղեկավարը պետք է մանրամասնորեն վերլուծի աշխատանքի արտադրողականութեան ունեցած կախումը արտադրութեան տեխնիկայից (մեքենայացում, ստանդարտացում, գործիք), աշխատանքի կազմակերպումից և բանվորական ուժից ու ցույց տա այն հնարավոր

ազդեցութիւնը, վոր կարող է ունենալ բանվորական մասսան այդ հարցերի վրա, արտադրական խորհրդակցութիւնները աշխատանքներին մասնակցելու միջոցով:

Դրա հետ միասին պետք է պարզվի աշխատանքի արտադրողականութեան վրա ունեցած այն հսկայական նշանակութիւնը, վոր ունի բանվորի վորակավորումը, գիտակից վերաբերմունքը դեպի արտադրութիւնը և դեպի աշխատանքային դիս-ցիպլինան:

ԶՐՈՒՅՑՅԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

1. Ի՞նչ է տալիս կառուցողը արտադրութեանը, աշխատանքի արտադրողականութեան իմաստով և ինչի՞ց կախում ունի այն:

2. Ինչպե՞ս է սահմանվում աշխատավարձը արտասահմանում և ԽՍՀՄ-ում և ինչու չէ աշխատավարձի աճումը կապակցվում աշխատանքի արտադրողականութեան հետ:

3. Աշխատանքի արտադրողականութեան և աշխատավարձի կախումը կառուցողից իրենից:

4. Կառուցողների աշխատանքի արտադրողականութեան և աշխատավարձի

կախումը արտադրութեան տեխնիկայից և կազմակերպումից:

1. Ինչ է տալիս կառուցողը արտադրութեանը, աշխատանքի արտադրողականութեան իմաստով յեզ ինչից կախում ունի այն:

Կառուցող բանվորների աշխատանքի արտադրողականութեանը մյուս արտադրութեանից ավելի դժվար է հաշվառման յենթարկվում, վորովհետև շինարարութեան մեջ աշխատանքը չատ բազմազան է նույնիսկ առանձին մասնագիտութիւններում, տարբեր բնույթի յեն կառուցումները և մեծ չափով գերակշռում է ձեռքի աշխատանքը: Այնուամենայնիվ տնտեսական մարմինների տվյալները ցույց են տալիս, վոր կառուցողների որվա աշխատանքի արտադրողականութեանը մոտենում է նախապատերազմյանին, իսկ ժամվա արտադրողականութեանը՝ աշխատանքները լավ կազմակերպելու դեպքում՝ համապատասխանում է կամ նույնիսկ գերակշռում նախապատերազմյանին:

Սակայն վերջին տարիներում շինարարութեան մեջ աշխատավարձի աճումը նշանակալից չափով արագ է ընթացել,

քան աշխատանքի արտադրողականությունը:

Բանվորների աշխատանքի արտադրողականությունը կախված է յերկու հիմնական պատճառից՝ բանվորից իրենից և աշխատանքի կազմակերպումից:

Արտադրողականության այն մասը, վոր կախված է բանվորից իրենց, սովորաբար կոչվում է աշխատանքի ներուժություն: Աշխատանքի ներուժության վրա ազդում է բանվորի վորակավորումը և պատրաստականությունը, այլ և աշխատանքի լարվածության աստիճանը՝ աշխատանքային դիսցիպլինայի և բանվորական ժամանակի լրիվ ոգտագործման իմաստով:

Աշխատանքի արտադրողականության վրա՝ այդ բանի նեղ իմաստով՝ այսինքն այն բանի վրա, վոր կախված է աշխատանքի կազմակերպումից, ազդում է արտադրության տեխնիկան, գործիքի և նյութեղենի հատկությունը, աշխատանքների կազմակերպումը (նյութեղենի, դործիքների, աշխատող խմբերի ժամանակին հայթայթելը և տեխնիկական ցուցմունքներ անելը), բանվորական ուժի կազմակերպումը և նրա ոգտագործումը, այն և՛ բանվորական խմբերի համապատասխան

ընտրություն, աշխատանքի ուղիղ բաժանում և առանձին բանվորների մեջ՝ համաձայն նրանց վորակավորման, ակամա դարձների վերացում և այլն:

Վորչափ լավ է կազմակերպված աշխատանքը, վորչափ բարձր է արտադրության տեխնիկան, վորչափ լրիվ է ոգտագործվում բանվորական ուժը մի կողմից և վորչափ բարձր է բանվորների վորակավորումը և նրանց աշխատանքային դիսցիպլինան մյուս կողմից, այնչափ մեծ աշխատանքի արտադրողականություն և ստացվում աշխատանքներում:

2. Ինչպես է սահմանվում աշխատավարձի մակարդակը արտատախմանում և ԽՍՀՄ-ում և ինչու աշխատավարձի անումը կապակցվում է աշխատանքի արտադրողականության անման հետ:

Կապիտալիստական պետության մեջ աշխատավարձի մակարդակը վորոշվում է բանվոր դասակարգի և բուրժուազիայի ուժերի հարաբերությամբ: Ժողովրդական տնտեսության բարձրացման, արտադրության աճման և գործազրկության կրճատման շրջաններում, վորպես որենք, տեղի ունի աշխատավարձի բարձրացում՝ բանվոր դասակարգի ճնշման տակ: Անկման շրջանում (արտադրության կրճատում,

լողառւտներ, դործագուրկներ թվի ա-
ճում) աշխատավարձը՝ ձեռնարկատերերի
ճնշման տակ՝ ընկնում է:

Մեր խորհրդային պայմաններում աշ-
խատավարձի մակարդակը սահմանվում է
ծրագրային կարգով, խիստ հաշվի առնե-
լով, թե ինչ է անհրաժեշտ արտադրել
բանվոր դասակարգի կենցաղի և նրա վե-
րածնման նորմալ պայմանների համար
վորպես աշխատավարձ և ինչ է հարկա-
վոր պահպանել ժողովրդական տնտեսու-
թյան մեջ՝ վորպես կուտակում ժողովրդ-
դական տնտեսության և յերկրի ինդուս-
տրացման ընդարձակման և վերակառուց-
ման:

Ֆարական Ռուսաստանից մեզ ծանր
ժառանգություն է մնացել, վորը մինչև
որս ել զգացվում է և վորը դեռևս յերկար
տարիներ կզգացվի: Այդ ծանր ժառանգու-
թյունը յերկրի արդյունագործության
թույլ զարգացումն է, վորը հեռևանք և
նախկին իմպերիայի ոտաբերկրյա ներմու-
ծումից ունեցած կախման, հաղորդակ-
ցության ամեն տեսակ ճանապարհների
բացառիկ փոքր ցանցի, ներքին կուտա-
կումների անբավարարության:

Բուրժուական թշնամիներով չըջա-
փակված աշխարհի միակ խորհրդային

բանվորական պետության պայմաններն
անհրաժեշտ են դարձնում մեր յերկրի
տնտեսական զարգացումը, առավելապես
մեր ներքին միջոցների և հնարավորու-
թյունների հիման վրա: Այստեղից ել ա-
ռաջանում է յերկիրը ինդուստրացնելու
կուրսը, Ռուսաստանի միատարր դյուղա-
տնտեսական (ագրարային) յերկրից ին-
դուստրալ-ագրարային յերկիր դարձնելու
կուրսը:

Յերկիրը ինդուստրալ-ագրարային
դարձնելու խնդիրը կապված է ծախքերի
հետ, պետք է հսկայական դումարներ դնել
ամենից ավելի արդյունագործության և
տրանսպորտի մեջ՝ նոր շինարարության,
հիմնական վերանորոգումների և վերա-
կառուցումների ձեով: Այդ խնդրի արագ
լուծումը կախված է վոչ միայն բաց թո-
ղած միջոցների քանակությունից, այլ և
այդ միջոցները ուղիղ գործադրելուց,
այսինքն, շինարարության առավել աժա-
նացումից:

Մեր շինարարությունը մինչև այժմ
ծայրահեղ թանգ է. համարյա յերեք ան-
գամ թանգ է նախապատերազմյանից,
այնինչ արդյունագործական տպանքները
և սննդամթերքները թանդացել են միջին
հաշվով յերկու անգամից պակաս:

լողաւորներ, դործադուրկներ թվի ա-
ճում) աշխատավարձը՝ ձեռնարկատերերի
ճնշման տակ՝ ընկնում է:

Մեր խորհրդային պայմաններում աշ-
խատավարձի մակարդակը սահմանվում է
ծրագրային կարգով, խիստ հաշվի առնե-
լով, թե ինչ է անհրաժեշտ արտադրել
բանվոր դասակարգի կենցաղի և նրա վե-
րածնման նորմալ պայմանների համար
վորպես աշխատավարձ և ինչ է հարկա-
վոր պահպանել ժողովրդական տնտեսու-
թյան մեջ՝ վորպես կուտակում ժողովր-
դական տնտեսության և յերկրի ինդուս-
տրացման ընդարձակման և վերակառուց-
ման:

Յարական Ռուսաստանից մեզ ծանր
ժառանգություն է մնացել, վորը մինչև
որս ել զգացվում է և վորը դեռևս յերկար
տարիներ կզգացվի: Այդ ծանր ժառանգու-
թյունը յերկրի արդյունադործության
թույլ զարգացումն է, վորը հեռևանք է
նախկին իմպերիայի ոտարեկրյա ներմու-
ծումից ունեցած կախման, հաղորդակ-
ցության ամեն տեսակ ճանապարհների
բացառիկ փոքր ցանցի, ներքին կուտա-
կումների անբավարարության:

Բուրժուական թշնամիներով շրջա-
փակված աշխարհի միակ խորհրդային

բանվորական պետության պայմաններն
անհրաժեշտ են դարձնում մեր յերկրի
տնտեսական զարգացումը, առավելապես
մեր ներքին միջոցների և հնարավորու-
թյունների հիման վրա: Այստեղից ել ա-
ռաջանում է յերկիրը ինդուստրացնելու
կուրսը, Ռուսաստանի միատարր դյուղա-
տնտեսական (ագրարային) յերկրից ին-
դուստրալ-ագրարային յերկիր դարձնելու
կուրսը:

Յերկիրը ինդուստրալ-ագրարային
դարձնելու խնդիրը կապված է ծախքերի
հետ, պետք է հսկայական դումարներ դնել
ամենից ավելի արդյունադործության և
տրանսպորտի մեջ՝ նոր շինարարության,
հիմնական վերանորոգումների և վերա-
կառուցումների ձեով: Այդ խնդրի արագ
լուծումը կախված է վոչ միայն բաց թո-
ղած միջոցների քանակությունից, այլ և
այդ միջոցները ուղիղ դործադրելուց,
այսինքն, շինարարության առավել աժա-
նացումից:

Մեր շինարարությունը մինչև այժմ
ծայրահեղ թանգ է. համարյա յերեք ան-
գամ թանգ է նախապատերազմյանից,
այնինչ արդյունադործական ապրանքները
և սննդամթերքները թանկացել են միջին
հաշվով յերկու անգամից պակաս:

Ուստի միանգամայն ուղիղ և կուսակցութեան և պետութեան վերջրած ընթացքը՝ շինարարութիւնը մաքսիմալ չափով աժանացնել։—այս տարի վոչ պակաս, քան 15 տոկոսով, իսկ հնգամյակում՝ վոչ պակաս, քան 30-40 տոկոս։

Ժողովրդական տնտեսութիւնը և արդիւնադործութիւնն ընդարձակելու, նոր ձեռնարկութիւններ կառուցելու միջոցները ստացվում են համապետական կուտակումների հաշվին։ Այդ միջոցներն ստացվում են, վորովհետեւ գոյութիւն ունի մեր ձեռնարկութիւնների աշխատանքները բարելավելու և տեխնիկայես կատարելագործելու ուղիղ գիծ, այն հաշվով, վոր աշխատանքի արտադրողականութիւնից ստացված աճումը արդիւնադործութեան մեջ մասամբ և միայն գործադրվում աշխատավարձի աճման վրա։

Աշխատավարձի աճման այդ կարգը առավել ևս կիրառելի յե նաեւ կառուցողների համար։

Կառուցողների աշխատավարձի յուրաքանչյուր աճում, վոր գերազանցապես չի ծածկվի աշխատանքի արտադրողականութեան աճումով, կլինի ժողովրդական տնտեսութեան մեջ կուտակված միջոցների վատնում, սպառում այն ավելցուկների,

վորոնք խնայված են ժողովրդական տնտեսութեան ուրիշ ճյուղերի բանվորների հաշվին։

Բացի դրանից, դա վոչ միայն կհարվածի ինդուստրիային, այլ և կհարվածեր գյուղական տնտեսութեան։ Չե՞ վոր յերկրի ինդուստրացումը տարվում և վոչ միայն արդիւնադործութեան կուտակումների հաշվին, այլ և գյուղացիութեան վրա դրված հարկերի հաշվին։ Միաժամանակ գյուղական տնտեսութեան զարգացումը անմիջականորեն կապված և արդիւնադործութեան զարգացման, գյուղատնտ. մեքենաների, պարարտացման նյութերի արտադրութեան հետ և այլն։ Ուստի կառուցողների աշխատավարձի վրա ավելացած յուրաքանչյուր կոպեկ, վոր գերազանցապես չի ծածկվում աշխատանքի արտադրողականութեան աճումով, համադոր և այն կուտակումների հափշտակման, վոր արել և բանվոր դասակարգը և գյուղացիութիւնը, ժողովրդական տնտեսութիւնը բարձրացնելու համար։

Մեր միութեան ԿԿ-ը ԽՍՀՄ Պետպլանի հետ միասին 1927 թվին նախատեսել և կառուցողների որական աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացում հառաքիկա հնգամյակում 25 տոկոս (միջին

հաշվով տարեկան 5 տոկոս), վորից վոչ ամէլի քան 20 տոկոսը (տարեկան միջին հաշվով 4 տոկոս) կարելի յե գործադրել աշխատավարձի բարձրացման վրա:

Բացի դրանից, նախատեսւած է հառաջիկա հնգամյակում՝ կազմակերպչական բարելաւումների և սեզոնի բարձրացման միջոցով՝ կառուցող բանվորի աշխատանքի միջին տեղուությունը յերկարել, որինակ, 6 ամսի փոխարեն դարձնել տարեկան 8 ամիս: Դրա շնորհիվ կառուցողների տարեկան աշխատանքի արտադրողականությունը պիտի բարձրանա ևս 33 տոկոսով, իսկ ընդամենը՝ 66 տոկոս: Իսկ կառուցողների տարեկան աշխատավարձը յենթադրւում է բարձրացնել ընդամենը 60 տոկոսով:

Բոլոր կառուցողների նպատակն է լինելու ձգտել, վորպեսզի աշխատանքի արտադրողականության աճումը հասնի նախատեսած մակարդակին, ստացւած տրուտեաման վորոչ մասը գործադրելով աշխատավարձի բարձրացման վրա:

Դրանից կախւած է արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության շահերը: Դրանից է կախւած նաև կառուցողների իրենց շահերը, վորովհետև թանգարժեցող շինարարության դեպքում քիչ

հույս կա այդ շինարարությունը հետագայում ծավալել, քիչ բանվորների կարիք կլինի և յերկարատե կլինի գործազրկության շրջանը:

3. Աշխատանքի արտադրողականության և աշխատավարձի կախումը րանվորից իրենից:

Աշխատանքի արտադրողականության մակարդակի վրա ազդեցություն է ունենում ինչպես բանվորի աշխատանքի անձնական ներուժությունը, նույնպես և շինարարության կազմակերպումը: Արտադրության կազմակերպման վրա բանվորները կարող են ուժեղ ազդեցություն ունենալ, արտադրական խորհրդակցությունների աշխատանքներին ակտիվ մասնակցելու ճանապարհով:

Բացի դրանից, կարևոր նշանակություն ունի յուրաքանչյուր բանվորի կողմից իր աշխատանքի ներուժությունը բարձրացնելու անհրաժեշտությունը գիտակցելը:

Դրա համար հարկավոր է նախ և առաջ, վորպեսզի կառուցողը հոգ տանի բարձրացնելու իր վորակավորումը և բարելավի աշխատանքի յեղանակները: Աշ-

խատանքի պրոցեսի ընթացքում հարկավոր է ավելի շատ գննել, դիտել ավելի վորակյալ և փորձառու ընկերների աշխատանքը, ընդորինակել նրանց աշխատանքի, գործիքներ բանեցնելու յեղանակները և այլն: Աշխատանքից ազատ ժամանակ հարկավոր է շատ կարգալ տեխնիկական գրականություն չինարարության մասին, հաճախել Միության կազմակերպած ակումբներին առնթեր արտադրական խումբակներ, աշխատել ընդունվել վորակավորումը բարձրացնող կուրսեր: Բացի այդ, ազատ ժամանակ պետք է խորագննին վերլուծել իր արտադրությունը: Մտածել բարելավելու գործիքների հատկությունը, աշխատանքի յեղանակները, մտածել, թե վո՞ր ձևով լավ է սկսել և կատարել իրեն արված հանձնարարությունը:

Յեթե ինքդ կասկածում ես, խորհրդակցիր ավելի փորձառու ընկերոջ հետ, գնա Շինկոմ, խոսիր այդ մասին ճարտարագիտական-տեխնիկական սեկցիայում:

Վորակավորման մակարդակից, աշխատանքին գիտակցաբար մոտենալուց կախված է վոչ միայն աշխատանքի արտագրողականությունը և աշխատավարձի չափը, այլև չինարարության աժանությունը, այսինքն պետության շահը:

Բայց գլխավորը, վոր չպետք է մոռանա բանվորը, դա աշխատանքային դիսցիպլինան է՝ աշխատանքի ժամանակ: Ճշմարիտ է, գործարքային սխտեմը չտապեցնող է, սակայն և այնպես մեղանում աշխատանքից խուսափելը և ակամա դադարը չափազանց մեծ է:

«Տերունական» տոներին, տոներից ու կերակրներից հետո աշխատանքից խուսափելը, պարապ կանգնելը հաճախ ծխելու, խոսակցության, նյութերի սպասելու պատճառով՝ վորը կարելի չէ նախորոք ստանալ՝ և այլն, այս բոլոր յերևույթները վոչ միայն քցում են աշխատանքի արտադրողականությունը և աշխատավարձը, այլև խախտում են աշխատանքի նախագծած պլանը:

Ուստի յուրաքանչյուր կառուցող բանվորի նպատակը պետք է լինի թույլ չտալ խուսափումներ և դադարներ, ամբողջությամբ գործադրել բանվորական ժամանակը և պայքար մղել իր ընկերների պարապ թրև դալու և անհոգության դեմ:

Միաժամանակ, առանձնապես գործարքային աշխատանք կատարելիս, ամեն մի բանվոր պետք է հարկավոր վորակի աշխատանք կատարի, չափից ավելի չչտապի, նորմայից ավել կատարելու յետևից

չընկնի՝ ի վնաս աշխատանքի հատկության:

Բանվոր դասակարգը խորհրդային Միության մեջ հանդիսանում է պետության և ժողովրդական տնտեսության կոլլեկտիվ տերը:

Ուստի յուրաքանչյուր բանվորի նրա պատակների մեջ պետք է մտնի ինչպես թերությունները և անկարգությունները վերացնելու համար կատարած ակտիվ աշխատանքը, նույնպես և վորոշակի աշխատանքային դիսցիպլինան և հանձնարարված պարտականությունների կատարումը: Դա ժողովրդական տնտեսության, դրա հետ միասին ուրեմն և աշխատավարձի աճման գլխավորագույն միջոցն է:

4. Կառուցողների աշխատանքի արտադրողականության և աշխատավարձի կախումը արտադրության տեխնիկայից և կազմակերպումից:

Արտադրության * տեխնիկայի և կազմակերպման բարելավումը բանվորների աշխատանքի արտադրողականության և աշխատավարձի բարձրացման ամենահիմնական միջոցն է: Շինարարական արտադրության տեխնիկայի բարելավում ասելով, հասկացվում է շենքերի և նրանց մասերի

բազմաթիվ տեսակներից այդ տեսակների սահմանափակ թվի անցնելը (ստանդարտացում), իսկ դրա հետ միասին, ձեռքի աշխատանքից մեքենայի աշխատանքի, հին պապական դործիքներից ավելի կատարելադործված գործիքների անցնելը:

Ամենահասարակ կերպով արված հաշիվները ցույց են տալիս, վոր շինարարական արտադրության մեքենայացումը կարող է աժանացնել խոշոր արդյունադործական կառուցումները մինչև 4-5-ի: Առանձին մեքենաների հաշվով տնտեսման տոկոսը, ձեռքի աշխատանքի համեմատությամբ, կազմում է խճախառնման և եկսվակատորային աշխատանքում մինչև 50%-ի, իսկ յերկաթբետոնային աշխատանքների համար հարկավոր պահանգագործության (արմատուրա) մեջ՝ մինչև 66%:

Աշխատանքի կազմակերպման բարելավումը իր մեջ պարունակում է աշխատանքը ծրագրով տանելը, իր ժամանակին կառուցումների համար նյութեր և դրամական միջոցներ պատրաստելը, պատրաստ նախագծեր և բանվորական զծագրեր ունենալը, բանվորներին իր ժամանակին կարգադրություններ, և տեխնիկական օգուցումներ անելը, զծագրեր հանձնելը և

տեխնիկական հասկացողութեան ցուցմուքներ անելը, գծագրեր հանձնելը և տեխնիկական հսկողութեան ուղիղ կազմակերպումը: Սրա մեջ է մտնում նաև բանվորական ուժի ճիշտ ոգտագործումը՝ բանվորական խմբակներ կազմելու, աշխատանքը առանձին բանվորների մեջ բաժանելու և աշխատանքի որը լրիվ ծանրաբեռնելու իմաստով: Թե վորչափ կարևոր է այս ամենը կարգի գցել, յերևում է նրանից, վոր ըստ Պետալանի տվյալների, աշխատաչափի կանոնագիրքը քննելիս, հայտնաբերված է, վոր կառուցման աշխատանքներում ժամանակի վորչ պակաս քան 20% գնում է ամեն տեսակ պարապ մնալու, ցուցումներ ստանալու և հանգստի վրա:

Թե վորչափ անհրաժեշտ է աշխատանքի և բանվորական ուժի հարկավոր ձևով կազմակերպումը, յերևում է նրանից, վոր, որինակ, Գերմանիայում, համարյա մեզ հետ միանման տեխնիկա ունեցող վորմային ախշատանքում վորմնադիրը 10 ժամյա բանվորական որում շարում է 1,500 հատ աղյուս, իսկ մեզանում՝ ընդամենը 400 հատ՝ 8 ժամում: Այդ տարբերութեան պատճառը, բացի լավ վորակավորութունից, հետևանք է նաև աշխատանքի բա-

ժանումը և նյութի մատակարարումը լավ կազմակերպելու:

Տեխնիկայի բարձրացումը և արտադրութեան կազմակերպումը հանդիսանում է վարչութեան հիմնական խնդիրը: Բայց և բանվորական մասսան պետք է դրա վրա նշանավոր չափով ազդեցութիւն ունենա, ակտիվ մասնակցելով արտադրական խոր-խորդակցութիւններին, հրապարակ հանելով կառուցման մեջ նկատված հիւլանդազին կողմերը և ցույց տալով թերութիւնները վերացնելու գործնական միջոցներ:

Շինարարութեան բարելավման և ածանցման ամենամեծ հնարավորութիւնները գտնվում են հատկապէս արտադրութեան տեխնիկայի բարելավման աշխատանքի ու բանվորական ուժի լավ կազմակերպման մեջ:

ՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՅՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս գրույցի ժամանակ ղեկավարը պետք է նույնպէս, ըստ հնարավորի, լայն կերպով ոգտագործի այն կառուցման կամ շրջանի փորձը և տվյալները, ուր աշխատում է խմբակը: Ամենից առաջ անհրաժեշտ է հետևել աշխատանքի արտադրական աճման ընթացքին վերջին տարիներ-

րում և նույն ժամանակում աշխատավարձի աճման չափին: Աշխատանքի արտադրողականության վերաբերյալ թրվերը ցանկանալի յե վերցնել միայն այն աշխատանքներից, վորոնք յենթարկվում են հաշվառման և համեմատության. որինակ՝ վորմնագրի արտադրողականությունը՝ ըստ չարած աղյուսների, խճոնագործինը՝ ըստ զետեղած խճոնի կուբերի, ներկարարները՝ ըստ ներկած պատերի և այլն:

Տեխնիկայի և արտադրության կազմակերպման աշխատանքի արտադրողականության վրա ազդելու հարցը քննելիս, անհրաժեշտ է գործնական տվյալներ տալ այն մասին, թե ինչ ազդեցութուն է ունեցել աշխատանքի արտադրողականության և աշխատավարձի աճման վրա այս կամ այն մեքենայի գործադրությունը (խոշոր կառուցումների մեջ), վարչությունից կախված ահամա դադարի կըրճատումը, բանվորական խմբակների ընտրության և նրանց ոգտագործման բարվորումը և այլն:

Աշխատանքի անձնական ներուժության վերաբերյալ ցանկալի յե թվեր բեւել, թեկուզ անտեսական մարմինների վիճակագրությունից, կամայական բացա-

կայությունների մասին, նամանավանդ կրոնական տոներին և հանգստի օրերից հետո, աշխատանքի որվա ծանրաբեռնվածության մասին և այլն, թվերով ցույց տալով, թե վորչափով այդ հանգամանքը իջեցնում է բանվորի աշխատավարձը: Միաժամանակ ոգտակար է բերել համեմատական տվյալներ միևնույն աշխատանքի տարբեր վորակավորման բանվորների աշխատանքի արտադրողականության և արտադրողականության կախումը աշխատանքի յեղանակներից, դրանով իսկ մղելով բանվորներին բարձրացնելու իրենց վորակավորումը:

Արտադրության լավագույն կազմակերպման վրա բանվորների ունեցած ազդեցությունը անհրաժեշտ է լուսաբանել արտադրական խորհրդակցությունների տվյալներով, մասնավորապես բերելով յեղած գործնական առաջարկները և արտադրության բարելավման վրա ունեցած այդ առաջարկների արդյունքը:

Ամբողջ զրույցը պետք է կառուցված լինի այն ձևով, վորպեսզի խմբակայինները աշխատավարձի և աշխատանքի արտադրողականության գոյություն ունեցող մակարդակից յեղնելով, մոտենան ընդհանուր խնդիրների, այն է շինարարության

աթանացման և աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման, այն հաշվով, վոր այդ բարձրացման մի մասը գործադրվի աշխատավարձի աճման վրա: Ընդհանուր խնդիրներից պետք է խմբակայիններին մոտեցնել յուրաքանչյուր բանվորի առաջ կանգնած այն խնդիրներին, վորոնք գործադրվելու յեն տվյալ շինարարության կամ շրջանի պայմաններում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԽՄԲԱԿԱՅԻՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ:

Մեր Միության ԿԿ-ի հաշվետվությունը VII-րդ համագումարում: «Արհարադիտության ձեռնարկ»—Հրատ. ՀԱՄԿԽ-ի կուլտ բաժնի, պրակ I-ին, էջ 81-88, 106-112.

Զրույց յերոդ

Ինչպես բարձրացնել աշխատավարձը

ԶՐՈՒՅՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ:

Զրույցի նպատակն է բացատրել խմբակայիններին աշխատավարձի գնողական ընդունակության նշանակությունը և բանվորի աշխատավարձի ճիշտ գործադրության անհրաժեշտությունը, նրանից առավել ոգուտ ստանալու համար:

Նախ և առաջ դեկավարը պետք է բազմակողմանի քննության յենթարկի մըթերքների և գործածության առարկաների գների ունեցած աղեցողությունը իրական աշխատավարձի վրա և ցույց տա, թե ինչպես հառաջիկայում մթերքների գների իջեցումը պետք է բարձրացնի իրական աշխատավարձը, բացի իր ունեցած նոմինալ նշանակությունից: Միաժամանակ անհրաժեշտ է պարզել սպառողիցիայի տեսակետի սխալը՝ բարձրացնել աշխատավարձը անկախ աշխատանքի արտադրողականությունից՝ ապրանքների գների բարձրացման հետ միաժամանակ, վորը, աչ-

խատաւարձի նոմինալ բարձրացման դեպքում պիտի հանգի իրական աշխատավարձի անկման: Նոմինալ և իրական աշխատավարձի մեջ յեղած տարբերութիւնը լուսաբանելը կազմում է զրույցի առաջին հանգույցային հարցը:

Ապա ղեկավարի նպատակի մեջ և մտնում պարզել իրական աշխատավարձի աճումը, համաձայն ավելի թանգարժեք մթերքների մեծացող գործադրութեան, և նրա ունեցած կապը կոոպերացիայից և վոչ թե մասնավորից արված գնումներից:

Մյուս հանգույցային հարցը կազմում է խՍՀՄ բանվորի անձնական բյուջեն և նրա ինչ տարրերից կազմված լինելը, այլ և անձնական բյուջեյի և աշխատավարձը ոգտակար կերպով գործադրելու մեջ գոյութիւն ունեցող սերտ կապը: Առանձնապես մանրակրկիտ կերպով պետք է քննվի անձնական բյուջեյի այնպիսի դրական կողմեր, ինչպիսիք են սննդի, հագուստի, կուլտուրական կարիքների և առողջապահութեան վրա արված ծախքերը և բացասական ծախքերը, այն է՝ վոդեկից ըմպելիքների վրա արված ծախքերը: Վոդեկից ըմպելիքների նկատմամբ հատկապես պետք է շեշտել, վոր նրանք վոչ միայն անարտադրական կերպով խը-

ժռում են աշխատավարձի մի մասը, այլ և այն, վոր նրանց գործածութիւնը առաջացնում է առողջութեան քայքայում, կամայական բացակայութիւններ և աշխատանքի արտադրողականութեան անկում, վորը աշխատավարձի հետագա անկման պատճառ է հանդիսանում:

Հաջորդ հանգույցային հարցը, վոր անմիջականորեն կապված է սեզոնայինների դյուղի համար կուտակած միջոցների պահպանման հետ, պետք է պարզաբանի դրամները խնայողական դրամարկղներում, փոխառութիւնների միջոցով պահելու առավելութիւնը:

Վորպես յեզրափակում, ղեկավարը պետք է պարզի անձնական կյանքում արված խնայողութեան և սոցիալիստական կուտակման մեջ յեղած անմիջական կապը և աշխատավարձի հետագա աճման ուղղակի կախումը սոցիալիստական կուտակումից:

ԶՐՈՒՅՑՑԻ ԾՐԱԳԻՐԸ:

1. Ի՞նչ տարրերութիւն կա նոմինալ և ընալ աշխատավարձի մեջ:
2. Բարձրացնել նոմինալ աշխատավարձը թե՛ իջեցնել ապրանքների գները:
3. Ի՞նչից է յերևում իրական աշխա-

տավարձի աճումը և ինչ կապ ունի այն կո-
ոպերացիայի հետ:

4. Ի՞նչից է գոյանում ԽՍՀՄ-ում
բանվորի բյուջեն:

5. Սեզոնային կառուցողը ի՞նչպես
կարող է ավելի լավ պահել իր հավաքած
դրամը:

6. Ելնառնալու: ձիւտ գործադրու-
թւան և աշխատանքի արտադրողականու-
թյան կապը:

7. Տնտեսության բեռիմը անձնական
կյանքում, սոցիալիստական կուտակում,
աշխատավարձի հետագա աճում:

ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒ- ԹՅՈՒՆԸ:

1. Ի՞նչ տարբերութիւն կա նոմինալ և
րեալ աշխատավարձի մեջ:

Նոմինալ աշխատավարձը դրամի այն
քանակն է, վոր բանվորն ստանում է
ձեռնարկությունից:

Նոմինալ աշխատավարձով դեռ ևս
չի կարելի դատել աշխատավարձի իրա-
կան չափի մասին: Որինակ, 1921-23 թվա-
կաններին մենք աշխատանքի համար ստա-
նում եյինք միլիոն և նույնիսկ միլիարդ
բուրլիներ, բայց դրանով ավելի քիչ ապ-

րանք կարող եյինք գնել, քան այժմ մեկ
մանեթով:

Իրական աշխատավարձը նոմինալ աշ-
խատավարձի գնողական ընդունակու-
թյունն է: Իրական աշխատավարձը կա-
խում ունի մթերքների և ապրանքների գը-
ներից:

Ներկայումս կառուցողը ըստ նոմինա-
լի, յերկու անգամ ավելի յե ստանում նա-
պատերազմյանից (ստանում է յերկու ան-
գամ ավելի դրամ), իսկ իրական նշանա-
կությամբ նրա աշխատավարձը միայն
համապատասխանում է նախապատերազմ-
յանին, վորովհետեւ ապրանքները և սննդ-
դամթերքները թանկացել են միջին հաշ-
վով յերկու անգամ:

2. Բարձրացնել նոմինալ աշխատավարձը
թե՞ իջեցնել ապրանքների գները:

Բանվորի համար կարեւոր է վոչ թե
դրամի այն քանակը, վոր նա ստանում է իր
աշխատանքի համար, այլ ապրանքների
այն քանակը, վոր նա կարող է գնել այդ
դրամով: Ուստի աշխատավարձը կարելի
է բարձրացնել վոչ միայն ի հաշիվ բան-
յի բարձրացնել վոչ միայն ի հաշիվ բան-
յի ստացած դրամի քանակի համեմատան,
այլև ի հաշիվ ապրանքների գների իջեց-
ման:

Ոպպոզիցիան անցյալ տարի «Հրապու-
րիչ» առաջարկ էր անում, այն է՝ բարձ-
րացնել բանվորի աշխատավարձը, առանց
հաշվի առնելու աշխատանքի արտադրո-
ղականության աճումը, բայց դրա հետ
միաժամանակ բարձրացնել և ապրանքնե-
րի գները:

Միանգամայն պարզ է, վոր նոմինալ
աշխատավարձի ալիքախիսի հալվեման և
ապրանքների գների բարձրացման դեպ-
քում, բանվորի իրական աշխատավարձը
վոչ միայն չէր բարձրանա, այլև, հավա-
նական է, նշանակալից չափով կպակասեր,
չխոսելով դեռ ևս այն մասին, վոր նման
սխտեմը քայքայում կառաջացներ մեր
տնտեսության մեջ:

Շինարարության գծով հառաջիկա
հինգ տարում բեալ որական աշխատա-
վարձի աճումը նույնպես նկատի չե առն-
ված յերկու աղբյուրով՝ ի հաշիվ նոմինա-
լի բարձրացման (ի հաշիվ աշխատանքի
արտադրողականության աճման) 20% և
ի հաշիվ ապրանքների և սննդամթերքների
ընդհանուր աժանացման ևս մոտ 15%:

Այդպիսով, աշխատանքի արտադրո-
ղականության բավարար աճման դեպ-
քում, հնգամյակի վերջում, կառուցողը
ներկայիս ամեն մեկ մանեթի փոխարեն

կստանա 1 ր. 20 կոպ. իսկ այդ 1 ր. 20 կո-
պեկի գնողականությունը կկազմի 1 ր.
38 կոպ.: Նշանակում է կառուցողի իրա-
կան որական աշխատավարձը հինգ տա-
րում պետք է բարձրանա ընդամենը 38%:

Կառուցողի իրական տարեկան աշ-
խատավարձը՝ սեզոնը 6 ամսից մինչև 8
ամիս յերկարաձգելու հաշվով՝ պետք է
բարձրանա ընդամենը մոտ 74%:

3. Ինչի՞ց է յերևում իրական աշխատա-
վարձի աճումը և ինչ կապ ունի այն կո-
ոպերացիայի հետ:

Բանվորի իրական աշխատավարձի ա-
ճումը իմ շՄ մեջ վորոշակի յերևում է
նախ բանվորի սննդի վորակի բարելավու-
մից և ապա բանվորական բյուջեյում
սննդի համար յեղած ծախքերի մասը պա-
կասելուց:

Ըստ Մ. Պ. Տոմսկու «Տրոցկիզմը և
բանվոր դասակարգը» բրոշյուրի տվյալ-
ների, 1921-ից մինչև 1926 թիվը բանվոր-
ների սնման մեջ տեղի չեն ունեցել հետե-
յալ փոփոխություններ՝

	Ռժանույ.	Յորենի հաց.	այլուր
1922 թ.	31,08	3,50	1,33
1924 թ.	16,40	13,23	5,75
1926 թ.	11,54	15,55	6,16

Միաժամանակ, յեթե քաղցի տարիներում սնման ծախքերը կազմել են բանվորի բյուջեյի $\frac{2}{3}$, ապա 1926 թվին դրա վրա ծախսվել են բանվորական բյուջեյի $\frac{1}{2}$ -ից պակաս:

Իրական աշխատավարձի բարձրացումը կախված է այն հանգամանքից, թե բանվորը վորտե՞ղ է գնում իրեն հարկավոր ապրանքները՝ կոոպերացիայից թե՞ մասնավոր առևտրականից: Ապրանքների արժեքը կոոպերատիվում նշանակալից չափով ավելի ցածր է, քան մասնավորների մոտ: Ուստի, բանվորը գնումները կատարելով կոոպերացիայում, բարձրացնում է իր իրական աշխատավարձը:

Արհմիությունների VII համագումարում (1926 թ. դեկտեմբերին) Ցենտրոսայուզի արած զեկուցման տվյալների հիման վրա միջերջները և ապրանքները կոոպերատիվում աժան են մասնավորից 10-12%-ով: Նշանակում է, յուրաքանչյուր բանվոր, գնումները կատարելով կոոպերատիվում, իր տնտեսության ամեն մեկ մասնեթին տնտեսում է 10-12 կոպեկ:

Բայց դրանից, կոոպերացիայում դրնումներ անելով, բանվորը ոգնում է նրա հետագա զարգացման ու ամրապնդման և մասնավոր առևտրի թուլացման:

4. Ինչի՞ց է կազմվում ԽՍՀՄ բանվորի բյուջեն:

Բանվորի բյուջեն ԽՍՀՄ-ում 1926 թվին կազմվել է հետևյալ ծախքերից— 47,4% սնունդ, 18,8% հագուստ և վոտնաման, 11,8% բնակարան և կոմունալ ծառայություններ, 10,4% —զանազան ծախքեր, 4,4% կարասի, ամանեղեն և տնտեսական իրեր, 2,6%—հասարակական-քաղաքական ծախքեր, 1,7% կուլտուր-կրթական ծախքեր և 2,9% վոդեկից ըմպելիքներ (թվերը վերցրած են Արհդրադիտության ձեռնարկի I-ին պրակից):

Ծախքերի մոտ կեսը կազմում է սնունդի վրա յեղած ծախքը: Բնակարանի, հագուստի և վոտնամանի հետ միասին այդ ծախքերը կազմում են բյուջեյի $\frac{1}{3}$: Այդ ծախքերը, անտարակույս անհրաժեշտ են, վորովհետև կապված են բանվոր դասակարգի առողջության և աշխատունակության պահպանման ու յերիտասարդ բանվորության դաստիարակման հետ:

Հասարակական և կուլտուրական կարիքների ծախքը կազմում է ընդամենը բանվորական բյուջեյի 4,3 տոկոսը, և դա ակնհայտնի կերպով անբավարար է, չնկատի առնելով մեր կուլտուրական ցած մակարդակը:

Համեմատաբար մեծ բաժին է կազմում վոգելից ըմպելիքների ծախքը՝ 1926 թվին բանվորական բյուջեյի 2,9 տոկոս, 1924 թ. 1 տոկոսի դիմաց: Այդ ծախքերը վոչ միայն անարտադրական են և վնասակար բանվորական բյուջեյի համար, այլ և նրանք վատ են անդրադառնում նաև արտադրության վրա:

Կառուցող բանվորների, մասնավորապես սեզոնայինների բյուջեյի տվյալները ճշտորեն պարզված չեն: Աշխատավարձից մի նշանակալից մաս հանելուց հետո՝ վորը ուղարկվում է դյուղ՝ աշխատավարձի մնացորդի մեծագույն մասը ծախսվում է սննդի վրա:

Բնակարանային և տնտեսական ծախքեր կառուցող սեզոնայիններն աշխատանքի ժամանակ մեծ մասամբ չունեն: Կառուցողների հագուստի և վոտնամանի, այլ և հասարակական ու կուլտուրական կարիքների ծախքերը ցածր է, քան այլ արտադրության բանվորներին:

Սակայն, անտարակույս բարձր է վոգելից ըմպելիքների և ուրիշ անարտադրական ծախքերը:

Կառուցող բանվորի բյուջեյի առանձնահատկությունները հարկադրում են ավելի հոգ տանել, վոր տուն ուղարկելու

համար հատկացված դրամը չծախսվի, վոր բյուջեյի գերակշռող մասը կազմող սննդի մթերքները գնվեն առավելապես կոոպերացիայում, բարձրացվի կուլտուրահասարակական կարիքների վրա յեղած ծախքերը և իջեցվի կառուցողի բյուջեյում վոգելից ըմպելիքների վրա յեղած ծախքը, ծավալելով «արբեցողության» դեմ մղվող պայքարը, ուժեղացնելով կուլտաշխատանքը:

5. Սեզոնային կառուցողը ինչպե՞ս կարող է իր հավաքած դրամն ավելի լավ պահել:

Սեզոնային կառուցողը իր աշխատավարձի նշանակալից մասը ուղարկում է դյուղ: Դրամը միշտ չի հաջողվում ուղարկել, չխոսելով դեռ այն մասին, վոր շատ կառուցողներ, մատահ չլինելով, վոր ապագայում ևս աշխատանք կունենան, ընդհանրապես դրամը «համենայն դեպս» պահում են իրենց մոտ: Դրամը պահում են թաղիկներում, ծոցերում, կոշիկների մեջ և այլն: Դրամը այդ ձևով պահելիս հեշտ է կորցնել, կարող են գողանալ և այլն:

Բացի դրանից, այդ ձևով պահելու դեպքում, դրամը պահում է անողուտ,

վոչ մի չա՛հ չբերելով և յերբեմն «գլուխը տաքացած ժամանակ» ծախսվում է հարբեցողության վրա, տանուլ է տրվում թղթախաղում և այլն:

Այնինչ մեր պետութիւնը դրամի խիստ կարիք ունի և իրեն դրամ պահ տվողին մեծ տոկոս է տալիս:

Ուստի պետութիւն և իր սեզոնային-կառուցողի շահերը պահանջում են, վորպեսզի խնայողութիւնը պահվի վոչ թէ «պուլիկում», այլ պետութիւն մոտ:

Խնայողութիւնները պահելու համար գոյութիւն ունեն, նախ և առաջ խնայողական դրամարկղներ, վորոնք վճարում են տարեկան 8 տոկոս: Այլ կերպ ասած, մեկ տարի դրամարկղում պահված մեկ մանեթը 8 կոպեկ չա՛հ է բերում:

Նույնչափ ոգտակար է պետական փոխառութիւն խաղարկու տոմսեր գնելը, խաղարկու տոմսերը ևս հանձնելով բանկ պահելու: Խաղարկու տոմսերը նույնպես տալիս են 6-8 տոկոս շահ, այսինքն մանեթին 6-8 կոպեկ տարեկան, բացի դրանից, խաղարկու տոմսերով կարելի յէ մեծ գումար տանել:

Դրամը հանձնելով խնայողական դրամարկղ պահելու կամ փոխառութիւն գնելով, կառուցողը ոգնում է պետու-

թիւնը և ինքը ևս չատ շահվում է, դրամը ապահով տեղ պահելով և դեռ տոկոս էլ ստանալով:

6. Աշխատավաճի և աշխատանքի արտադրողականութեան միշտ ոգտագործման մեջ յեղած կապը:

Բանվորն աշխատավարձ ստանում է նրա համար, վորպէսզի ստացած դրամով կարողանա ունենալ հարկավոր սնունդ, համապատասխան բնակարանային պայմաններ, դաստիարակի և ուսման տա իր յերեխաներին և բարձրացնի իր անձնական կուլտուրական մակարդակը:

Դա պահանջում է պետութիւն և արտադրութիւն շահը:

Մյուս կողմից աշխատավարձի ամեն մի վատնում հարված է հասցնում վոչ միայն իրենց բանվորին ու նրա ընտանիքին, այլ և հարվածում է պետութիւնը և արտադրութիւնը:

Վերցնենք, որինակ, աշխատավարձը թղթախաղում տանուլ տալը, հարբեցողութիւն վրա վատնելը և այլն:

Դա ամենից առաջ կըճատում է բանվորի բյուջեն և իջեցնում բացարձակորեն անհրաժեշտ և ոգտակար կարիքների վրա արվող ծախքը:

Բայց առանձնապես կարևոր է այն, վոր բանվորը դրամը հարբեցողության վրա և թղթախաղի մեջ չպրտելով, սովորաբար լինում է թրև յեկող և դեպի իր պարտականություններն անուշադիր:

Ավելին. հարբեցողությամբ տարված բանվորը շատ շուտ կորցնում է իր առողջությունը, շուտ է հոգնում, ավելի հաճախ է յենթակա դժբախտ պատահարներին, քիչ արտադրողականություն է տալիս և հաճախ փչացնում է աշխատանքը:

Այդ ամենը վոչ միայն անդրադառնում է նրա հետագա աշխատավարձի վրա, այլ և անդրադառնում է արտադրության ընթացքի վրա: Հետևապես, աշխատավարձի ամեն մի մանեթ, վոր ոգտակար կարիքներին վրա չի ծախսվում, սովորաբար հետագայում մի քանի մանեթի վնաս է հասցնում բանվորին, աշխատանքի արտադրողականության անկման հետևանքով պակասեցնելով նրա աշխատավարձը, այլ և կամայական բացակայությունների, փչացումների և այլն պատճառով ահադին վնաս է հասցնում նաև արտադրությանը:

Այդ պատճառով յուրաքանչյուր գիտակից. կառուցող, վոր ցանկանում է բարձրացնել իր աշխատավարձը, պետք է

վճարականապես վերջ տա հարբեցողությանը և այլ՝ վոչ արտադրական ծախքերին:

7. Տնտեսության ռեժիմը անձնական կյանքում. սոցիալիստական կուտակում. աշխատավարձի հետագա անում:

Պետությունը հարկադրված է խոչոր միջոցներ ծախսել ժողովրդական տնտեսության ընդարձակման վրա: Իրեն ահահրածելու միջոցները նա ստանում է առևտրից, արդյունադրծությունից, գյուղական տնտեսությունից և աղգարնակությունից՝ հարկերի միջոցով, ստացված միջոցները բաշխելով տնտեսության ճյուղերի մեջ, համաձայն նրանց կարևորության:

Պետության միջոցների արագ կուտակումը խիստ կապ ունի աշխատավոր աղգարնակության մեջ յեղած կուտակումից և խիստ տնտեսական ռեժիմից՝ անձնական կյանքում:

Կուտակելով իր միջոցները և նրանց պահ տալով խնայողական դրամարկղներում և պետական փոխառություններում, բանվորը ոգնում է պետությանը մեծ գումարներ հատկացնելու ժողովրդական տնտեսության բարձրացման:

Աշխատավարձից խնայողություն ա-
նելով և խնայած դրամը ուղարկելով
բնակարան, հագուստ, վոտնաման, տըն-
տեսական խոշոր կահույք, բանվորը դրա-
նով իսկ նպաստում է արդյունագործու-
թյան ընդարձակման:

Աշխատավարձից խնայողություն ա-
նելով և խնայած դրամը ուղարկելով
գյուղ, իր գյուղական տնտեսության մեջ
գործադրելու, սեզոնային կառուցողը
դրանով ոժանդակում է գյուղական տըն-
տեսության բարվոքման և զարգացման:

Այստեղից յերևում է, վոր անձնական
կյանքում և անձնական խնայողությամբ
տնտեսած յուրաքանչյուր կոպեկը ոժան-
դակում է սոցիալիստական կուտակման,
արագացնում է յերկրի ժողովրդական
տնտեսության աճումը:

Դա ունի նաև մի այլ նշանակություն:
ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության և
ժողովրդական հարստության աճումը հը-
նարավորություն են տալիս պետությանը
ավելի միջոցներ ծախսել աշխատավարձի
բարձրացման, աշխատավորների բնակա-
րանային, կենցաղային և կուլտուրական
կարիքների բարվոքման վրա:

Այդպիսով տնտեսական բեթիմը անձ-
նական կյանքում, արագացնելով սոցիա-

լիստական կուտակումը, արագացնում է
ժողովրդական հարստության աճումը,
իսկ դրանով ավելի հնարավորություն է
ստեղծվում աշխատավարձի աճման:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Այս գրույցում խմբակի ղեկավարը
պետք է, յեղնելով իրական աշխատավար-
ձը բարձրացնելու ընդհանուր հարցից՝
բանվորական բյուջեյի վերլուծման միջո-
ցով՝ հասնի վերջնական յեզրակացու-
թյան, այն է՝ ի՞նչ կապ ունի սոցիալիս-
տական կուտակումը անձնական կյանքում
յեղած խնայողության հետ, ինչ կապ կա
աշխատավարձի հետագա աճման և սո-
ցիալիստական կուտակման մեջ:

Անցյալ գրույցի հետ համեմատած,
այս գրույցի մեծ մասի վերացական լի-
նեյը կարևոր են դարձնում, վորպեսզի ղե-
կավարը տեղական իրականությունից մի
շարք փաստեր և թվեր հավաքի: Ամենից
առաջ անհրաժեշտ է հավաքել, վորպես
լրացում նորմալ արժեքի աճման տվյալ-
ների (տես 1 և 2 գրույցները)՝ տվյալներ
վերջին տարիներում բյուջետային կու-
տակի արժեքի փոփոխության մասին,
վորպեսզի դուրս բերվի իրական աշխա-
տավարձի կրած փոփոխությունները:

Խոսելով կոոպերացիայի չահավետու-
թյան մասին, հարկ կլինի բերել կոոպե-
րացիայի և մասնավոր առևտրի գների ի-
րապես գոյութուն ունեցող հարաբերու-
թյունը:

Բանվորական բյուջեյի հարցի վերա-
բերյալ, ցանկալի յե նախորոք, մի քանի
սեզոնայինների հարց ու փորձի յենթար-
կելու միջոցով, հավաքել տվյալներ այն
մասին, թե ինչպես են ծախսում նրանք
իրենց աշխատավարձը, վորքան են գյուղ
ուղարկում, վորքան են ծախսում սննդի,
բնակարանի, հագուստի և վորնամանի,
կուլտուրական կարիքների վրա, վորքան
ե ծախսում վոգելից խմիչքների համար
և այլն:

Խոսելով աշխատանքի արտադրողա-
կանության և նման յերևույթների ունե-
ցած ազդեցության մասին, ոգտակար և
հաշիվ անել, թե ի՞նչ ե արժենում դա բան-
վորին՝ վորքան ե ծախսում խմիչքի վրա
և վորքան ե կորչում խուսափումների հե-
տևանքով և ինչ կարելի յեր ձեռք բերել
այդ դրամով:

Այս ձևով պարզաբանված բոլոր
տվյալները, բացի խմբակի աշխատանքն
աշխուժացնելուց, ոգտակար նյութ կհան-
դիսանա նաև միութենական աշխատանքի

համար, վորովհետև, դժբաղդաբար, կա-
ռուցողի բյուջեյի շատ կարևոր տվյալ-
ներ մեր միությունը համարյա չունի:

Գրականություն խմբակայինների և դե-
կավարների համար:

Արհեստակցական գրագիտության
ձեռնարկ—հրատարակություն ՀԱՄԿԽ-ի
կուլտ-բաժնի, պրակ I, էջ 109, 113, 172-
175, 177-183:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0192960

24

May 2